

Finantsdistsipliini tagamise aruanne 2022. a.

Kohalike omavalitsuste (edaspidi *KOV*) finantsdistsipliini tagamise eesmärk on maandada riske, mis võivad põhjustada KOVide finantsraskuste teket. Pikalt püsiv ülejõu käiv võlakoormus või jooksvate tulude puudujääk on peamised finantsraskuste tekkimise põhjused.

Finantsraskuste tekkimine tähendab elanikele teenuste kättesaadavuse halvenemist, sest eelarve jätkusuutlikkuse tagamiseks tuleb hakata kärpima kulusid.

I Finantsdistsipliini meetmed

Finantsdistsipliini tagamise meetmeid käsitlevad kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (edaspidi *KOFS*) paragrahvid 32–34.

Rahandusministeerium jälgib KOVi ja KOV arvestusüksuse põhitegevuse tulemit ja netovõlakoormust.

Põhitegevuse tulem on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe. **Netovõlakoormus** on võlakohustuste ja likviidsete varade vahe.

2020.-2024. aastal on netovõlakoormuse ülemmäär 80-100%.

1.1 Kelle suhtes meetmeid rakendatakse

Meetmed kehtivad nii KOVi kui ka tema arvestusüksuse suhtes. Arvestusüksus koosneb KOVist ja temast sõltuvatest üksustest.

Sõltuv üksus on selline KOVi valitseva mõju all olev äriühing, sihtasutus või mittetulundusühing, kes saab rohkem kui 50% tuludest valitsussektorist või toetust ja renditulu KOVilt rohkem kui 10% vastava aasta põhitegevuse tuludest. Sellise üksuse majandamine sõltub suurel määral KOVi rahalisest panusest ja finantsraskuste tekkimisel on KOVil kohustus leida lahendus.

1.2 Meetmed

Meetmetest kinnipidamist jälgitakse iga aasta lõpu seisuga raamatupidamise andmete alusel.

Finantsdistsipliini tagamise meetmed:

- põhitegevuse tulem peab olema positiivne või null;
- netovõlakoormusel on kaks erinevat ülempiiri sõltuvalt finantsvõimekusest:
  - ✓ ülempiir võrdub 10kordse põhitegevuse tulemi suurusega, kuid ei tohi ületada põhitegevuse tulude kogusummat (seega individuaalne piirmäär 80–100%);
  - ✓ kui 10kordne põhitegevuse tulem on väiksem kui 80% põhitegevuse tuludest on netovõlakoormuse ülempiiriks 80% põhitegevuse tuludest.

1.3 Meetmete mitterakendamise tagajärjed

Kui ühe aasta lõpu seisuga KOV või KOVi arvestusüksus meetmeid ei rakenda väljastab Rahandusministeerium märgukirja meeldetuletusega tagajärgede kohta.

Korrigeerimismenetlus rakendub KOVi või tema arvestusüksuse suhtes juhul kui:

- põhitegevuse tulem on kaks aastat järjest negatiivne;
- netovõlakoomus on kaks aastat järjest üle ülempiiri.

Korrigeerimismenetluse ajal on järgmised reeglid:

- eelarvestrateegias tehakse märge, et käivitus korrigeerimismenetlus, mille kestus on kokku viis aastat;
- KOV peab eelarvestrateegiaga näitama, et viie aasta jooksul jõutakse piirmäära sisse;
- KOV peab eelarvestrateegias esitama tegevused koos rahalise mõjuga, kuidas piirmäära sisse jõutakse;
- eelarvega ei tohi halvendada eelarvestrateegias vastava aasta põhitegevuse tulemile või netovõlakoomusele seatud eesmärki.

Korrigeerimismenetlus lõpeb sellel aastal, kui KOV või KOVi arvestusüksuse näitajad on piirmäära sees.

Kui viienda aasta lõpuks KOV või KOVi arvestusüksus finantsdistsipliini meetmeid ei rakenda, käivitub sundsaneerimine.

II Informatsioon 2022. a kohta

2.1 Põhitegevuse tulemi piirmäärast kinnipidamine

Korrigeerimismenetlust ei algatata kui põhitegevuse tulem on ühel aastal negatiivne.

2022. a lõpu seisuga oli negatiivne põhitegevuse tulem kahel omavalitsusel – Loksa linnal ja Rõuge vallal. Põhitegevuse tulem oli negatiivne ka Loksa linna ja Rõuge valla arvestusüksusel. Loksa linna negatiivse tulemi põhjuseks olid suured jooksvad kulud seoses staadioni ehitamisega. Rõuge valla negatiivse tulemi põhjuseks on liialt suur asutuste võrk, mida ei suudeta ülal pidada. Seoses energiakulude kallinemisega suurenesid oluliselt majanduskulud, millele ei suudetud leida katet.

Kui varasematel aastatel kasvasid omavalitsuste põhitegevuse tulud tervikuna põhitegevuse kuludest kiiremini, siis 2021. ja 2022. aastal oli vastupidine tendents - põhitegevuse kulud kasvasid kiiremini kui põhitegevuse tulud. 2020. aasta 346 mln eurose põhitegevuse tulemi asemel kujunes 2022. aasta põhitegevuse tulemiks 262 mln eurot, mis on omakorda 12 mln euro võrra väiksem kui 2021. a põhitegevuse

tulem. Põhitegevuse kulude kasvu suurimaks põhjuseks oli hüppeline energiakandjate hinnatõus.

2021. aastal oli vaid ühel omavalitsusel (Jõelähtme vallal) põhitegevuse tulem negatiivne.

2.2 Netovõlakoormuse ülempiirist kinnipidamine

Korrigeerimismenetlust ei algatata kui netovõlakoormus on ühel aastal üle ülempiiri.

2022. ja 2021. a lõpu seisuga ei ületanud ükski omavalitsus ega omavalitsuse arvestusüksus netovõlakoormuse piirmäära. 2022. a omavalitsuste netovõlakoormus püsis 2021. aasta tasemel, moodustades keskmiselt põhitegevuse tuludest 31%.

Suurima netovõlakoormusega omavalitsused 2022. aastal olid Jõgeva vald (73%), Võru linn (73%), Rõuge vald (70%), Hiiumaa vald (69%), Haapsalu linn (68%), Saue vald (66%), Kohila vald (66%), Tartu vald (64%), Loksa linn (63%) ja Põltsamaa vald (61%).

2.3 Korrigeerimismenetlus

Korrigeerimismenetlus käivitub kui põhitegevuse tulemi või netovõlakoormuse piirmäärasid ei täideta kaks aastat järjest.

Viimane korrigeerimismenetlus oli Loksa linnaga, mis lõppes 2018. a majandusaasta aruande kinnitamisega ning uusi juhtumeid juurde ei ole tulnud.